

L-Eżamijiet Annwali għall-Iskejjel Medji 2024

IS-SEBA' SENA	L-ISTORJA	IL-ĦIN: Siegħa
----------------------	------------------	-----------------------

L-Isem: _____

Il-Klassi: _____

1. Immarka b'✓ biex turi jekk hux Sors Primarju jew Sors Sekondarju.

	Sors	Primarju	Sekondarju
1.1	 Ritratt tal-mużajk Ruman misjub fid-Domus Romana fir-Rabat Malta.		
1.2	 Ritratt tal-Kolossew ġewwa Ruma.		
1.3	 Tpingija moderna dwar l-ilbies fi Żmien Ruma tal-Qedem.		
1.4	 Ktieb tal-Istorja għat-tfal dwar Ruma tal-Qedem ippubblikat fl-2011.		

(Total: 8 marki)

2. Għaqquad dawn it-termini użati fl-Istorja billi tikteb l-ittra hdejn it-tifsira t-tajba.

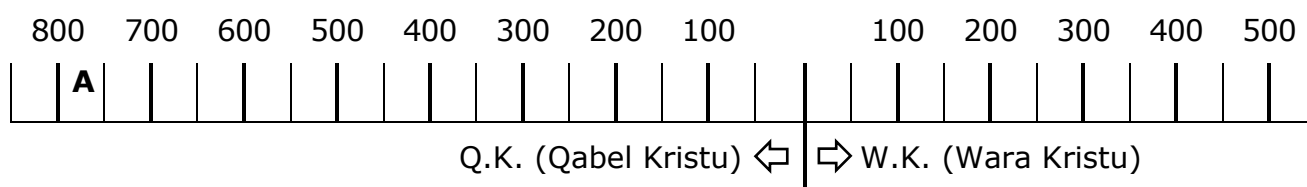
	Termini		Tifsira
A	Imperu Ruman		L-isem li r-Rumani taw lill-baħar Mediterran.
B	Mare Nostrum		Tliet gwerer bejn ir-Repubblika Rumana u l-Kartaġiniżi.
C	Pax Romana		Żmien ta' paċi u prosperità fl-artijiet maħkuma mir-Rumani.
D	Gwerer Puniċi		Nies li fi Żmien ir-Rumani ma kinux jitkellmu bil-Latin jew bil-Grieg.
E	Barbari		L-artijiet kollha li kienu taħt il-ħakma Rumana.

(Total: 10 marki)

3. Ikteb l-ittra ta' kull ġrajja fil-post it-tajjeb fuq ir-riga taż-żmien. L-ewwel waħda mogħtija bħala eżempju.

- A. Skont il-leggenda, titwaqqaf il-Belt ta' Ruma - 753 Q.K.**
- B. Ċesri Awgustu jsir l-ewwel Imperatur Ruman - 27 Q.K.
- C. L-Imperatur Kostantinu jaċċetta r-religjon Nisranija fl-Imperu Ruman - 313 W.K.
- D. Il-waqqgħa ta' Ruma tal-Punent bl-invażjoni ta' Ruma mill-Barbari - 476 W.K.
- E. Jinbena l-Kolossew f'Ruma - 79 W.K.
- F. Ruma tibda titmexxa bħala repubblika - 509 Q.K.

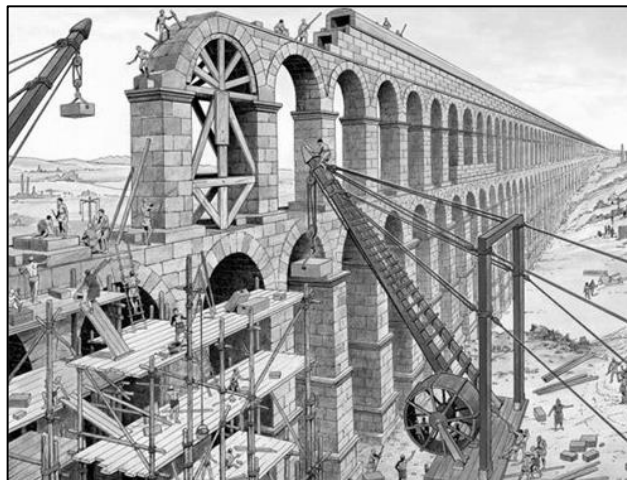
Riga taż-Żmien



(Total: 10 marki)

4. Aqra s-silta, haresh lejn l-istampa u wara wiegħeb il-mistoqsijiet.

Is-sistema ta' toroq Rumani kienet tipprovdi mod effiċjenti lill-armata Rumana biex tivvjaġġa fuq l-art lejn bliet importanti u lejn it-truf tat-territorju Ruman. It-toroq kienu wkoll użati għall-kummerċ u min-nies sabiex jivvjaġġaw. Ir-Rumani bnew ukoll akwedotti li kienu jwasslu ilma ħelu u nadif għall-użu fil-banjijiet, funtani u għax-xorb, speċjalment għan-nies li kienu jgħixu fl-ibliet.



4.1 Liema **waħda** minn dawn għamel l-ivjaġġar fuq l-art bejn l-ibliet u bejn l-irħula fl-Imperu Ruman aktar effiċjenti? Agħmel linja taħt it-twegħiba t-tajba.

akwedotti toroq żwiemel kanali karrijiet (2)

4.2 Liema **waħda** minn dawn inbniet biex jitwassal l-ilma mill-għadajjar u l-muntanji lejn l-ibliet? Agħmel linja taħt it-twegħiba t-tajba.

akwedotti amfiteatri teatri bjar toroq (2)

4.3 Spjega għaliex kien importanti li l-armata Rumana tasal f'partijiet imbiegħda tal-Imperu fi ftit żmien.

_____ (3)

4.4 Spjega kif sistema tajba ta' toroq kienet importanti għall-kummerċ għewwa l-imperu.

_____ (3)

(Total: 10 marki)

5. Aqra Sors A u wara wieġeb il-mistoqsijiet dwar Malta u l-Gwerer Puniċi.

218 Q.K. Il-konslu Ruman Sempronius qasam minn Sqallija lejn il-gżira ta' Melita, li dak iż-żmien kienet f'idejn il-Kartaġiniżi. Hekk kif kien kważi wasal, Hamilcar, il-kmandant tal-gwarniġġjon, ċeda flimkien mal-kważi 2,000 suldat li kellu, il-belt u l-gżira ta' Melita. Sempronius mar lura Sqallija u biegh il-prigunieri li kien ha bħala skjavi. Meta ra li Sqallija kienet sigura biżżejjed, hu kompli jfittex li jsib il-flotta Kartaġiniża.

Sors A. Titus Livius 59 Q.K. – 17 W.K.

5.1.1 X'kien l-isem tal-gżira ta' Malta fi Żmien ir-Rumani?

Melita Gaulos Maleth Lilybaeum (1)

5.1.2 Min kien l-għadu prinċipali ta' Ruma fi Żmien il-Gwerer Puniċi?

il-Griegi il-Feniċi il-Kartaġiniżi l-Eġizzjani (1)

5.2 Skont Sors A, x'kienet il-bidla prinċipali li ġabet it-Tieni Gwerra Punika fuq il-Gżejjer Maltin?

_____ (3)

5.3 Mis-sors, sib ir-raġuni prinċipali għala Sempronius iddeċieda li jattakka lil Malta.

_____ (3)

5.4 X'kien jiġrilhom in-nies li jinqabdu mir-Rumani fil-gwerer?

_____ (2)

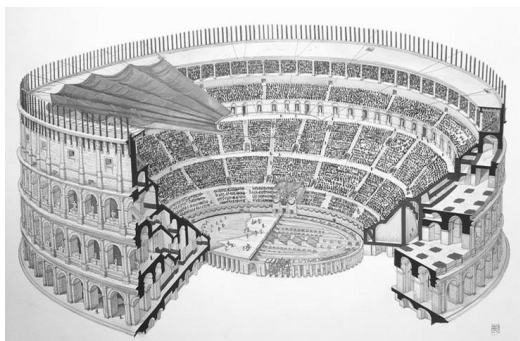
5.5 Liema ċiviltà ħarġet rebbieha wara l-Gwerer Puniċi? _____ (2)

5.6 Spjega għaliex għalkemm Sors A nkiteb fi Żmien ir-Rumani xorta hu meqjus bħala sors sekondarju dwar il-Gwerer Puniċi.

_____ (3)

(Total: 15-il marka)

6. Hares lejn dawn l-istampi u wiegeb kif mitlub.



Il-Kolossew ta' Ruma



Il-Gladjaturi

6.1 Agħmel linja taħt it-twegiba t-tajba. Il-Kolossew hu tip ta' binja magħruf bħala
teatru forum amfiteatru banju Ruman akwedott (1)

6.2 Għaliex ir-Rumani bnew diversi binjiet bħall-Kolossew fl-ibliet ewlenin tal-Imperu?

_____. (2)

6.3 Spjega x'kienu jagħmlu l-gladjaturi gewwa l-Kolossew.

_____. (2)

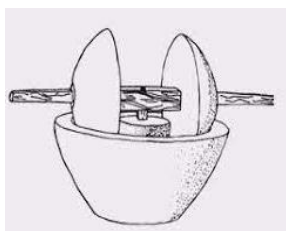
(Total: 5 marki)

7. Immarka b'✓ kull sentenza sabiex turi jekk hix KAWŻA jew KONSEGWENZA tal-waqgħa ta' Ruma fis-sena 476 W.K.

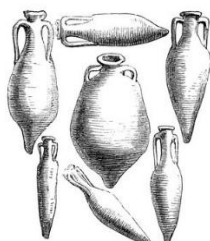
		Kawża	Konsegwenza
7.1	Korruzzjoni fit-tmexxija ta' Ruma.		
7.2	Wara s-sena 476 W.K. re Barbaru beda jmexxi lil Ruma.		
7.3	Problemi ekonomiċi u żieda fit-taxxi fuq ir-Rumani.		
7.4	Il-Bizantini taħt Ġustinjanu reggħu bdew jirbħu partijiet mill-Imperu Ruman tal-Punent.		
7.5	Epidemiji u gwerer ċivili gewwa l-Imperu.		

(Total: 10 marki)

8. Aghzel it-twegiba t-tajba u wiegeb il-mistoqsijiet dwar dawn il-fdalijiet misjuba fil-Gzejjer Maltin.



magħsar



**anfori
tal-fuħħar**



mużajk



**statwa
tal-irħam**

8.1.1 Spjega x'kien l-użu ta' dawn l-oġġetti li jidhru fl-istampi.

a. il-magħsar jew trapetum:

(3)

b. l-anfori:

(3)

8.1.2 Agħmel linja taħt sit storiku fejn instab magħsar bħal tas-sors.

il-katakombi ta' San Pawl it-Tempju ta' Tas-Silġ il-Villa ta' San Pawl Milqi (2)

8.2.1 Disinni bil-mużajk kienu jsiru:

a. billi tithaffer il-ġebbla u timtela bil-kuluri.

b. billi ssir tpingija fuq id-drapp.

c. permezz ta' biċċiet żgħar ta' madum ikkulurit li jifforma stampa jew disinn. (2)

8.2.2 Il-mużajk u l-istatwa tal-irħam li nstabu fid-Domus Romana tar-Rabat juruna li din id-dar kienet:

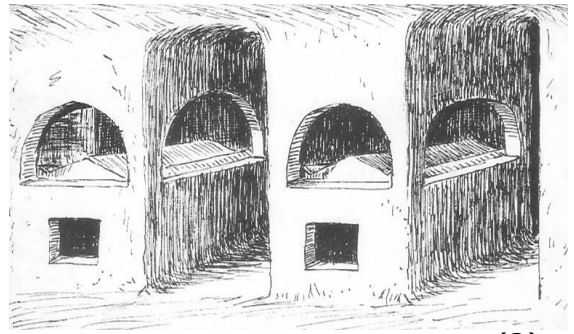
a. tintuża bħala mużew fi Żmien ir-Rumani.

b. aktarx ta' nies importanti u sinjuri fi Żmien ir-Rumani.

c. tinsab barra s-swar tal-belt fi Żmien ir-Rumani. (2)

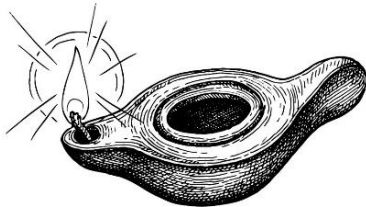
8.3.1 X'kien l-użu tal-katakombi bħal dawk li nsibu fir-Rabat Malta?

- a. bħala post ta' dfin
- b. bħala post ta' kenn kontra l-attakki mill-għadu
- c. bħala forn tal-ħobż



(2)

8.3.2 Mill-istampi ta' taħt, aghmel ċirku madwar **erba'** oġġetti li kienu normalment jintużaw fil-katakombi fi Żmien ir-Rumani f'Malta.



lampa taż-żejt



il-mejda tal-Agape (Agape table)



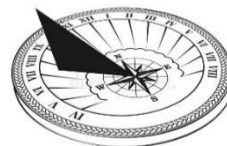
elmu tal-gwerra



fliexken tal-ħgieg
għad-dmugh



dadi tal-logħob



arlogg tax-xemx



garra tal-fuħħar

(4)

8.3.3 Agħti isem ta' katakombi kif nafuh illum u li jinsab fir-Rabat Malta.

_____ (2)

8.3.4 Kif jintużaw uħud mill-katakombi li nsibu fir-Rabat illum?

_____ (2)

(Total: 22 marka)

9. Ikteb paragrafu dwar l-Imperu Bizantin.

Tista' tuż dan il-kliem fil-kitba tiegħek: l-Imperu Ruman tal-Lvant; il-Bosforu; il-Belt ta' Kostantinopli; l-Imperaturi Kostantinu l-Kbir u Ġustinjanu; Hagia Sofia.

[illegible]

(Total: 10 marki)